

YTTRANDE

Datum	Dnr
2024-09-10	STY 2024-363
Ert datum	Er referens
2024-05-16	Ju2024/01139

Justitiedepartementet

Ett effektivare informationsutbyte mellan de brottsbekämpande myndigheterna inom EU

Tullverket har granskat promemorian mot bakgrund av myndighetens uppdrag och hur förslaget kan komma att påverka myndighetens verksamhet.

Tullverkets ställningstagande

Tullverket är i grunden positivt till förslagen i promemorian och bedömer att de leder till tydligare informationsvägar. Tullverket anser samtidigt att förslagen inte nyttjar alla möjligheter till att stärka svensk brottsbekämpning och den internationella samverkan som EU-direktivet¹ erbjuder. Tullverket tillstyrker att Polismyndigheten utses till nationell kontaktpunkt. Tullverket anser att Tullverket ska utses till utnämnd brottsbekämpande myndighet. Tullverket vill därmed lämna följande synpunkter på förslagen.

Tullverket bör vara en utnämnd brottsbekämpande myndighet (avsnitt 5.3)

Det aktuella EU-direktivet har till syfte att förbättra informationsutbytet mellan medlemsstaterna och att stärka internationell samverkan. Enligt promemorian syftar förslagen till att effektivisera svensk brottsbekämpning genom att undanröja praktiska och rättsliga hinder samt möjliggöra att information delas med andra medlemsstater på ett mer effektivt sätt. Tullverket anser att Sverige bör utnyttja alla möjligheter till ett effektivare internationellt informationsutbyte som direktivet medger genom att utse Tullverket till en s.k. utnämnd brottsbekämpande myndighet.

I promemorian konstateras (s. 56) att det för svensk del inte finns skäl att utse några utnämnda brottsbekämpande myndigheter. Tullverket, som inte varit involverat i promemorians framtagande, noterar att promemorian saknar närmare beskrivningar och överväganden om det internationella uppgiftsutbyte som förekommer i dag hos berörda behöriga brottsbekämpande myndigheter. I promemorian konstateras endast att det är av betydelse att upparbetade kontaktvägar och informationsutbyten som myndigheterna redan deltar i även fortsatt möjliggörs.

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/977 av den 10 maj 2023 om informationsutbyte mellan medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter och om upphävande av rådets rambeslut 2006/960/RIF (informationsutbytesdirektivet).

Om en behörig brottsbekämpande myndighet blir en utnämnd brottsbekämpande myndighet innebär det bl.a. att Tullverket kan göra framställningar mer självständigt än i dag och att nationella kontaktpunkter i andra medlemsstater är skyldiga att följa ordningen för informationsutbyte som regleras i direktivet när dessa besvaras. Enligt Tullverkets bedömning innebär det en effektivisering av nuvarande arbetssätt och en större säkerhet att få information och att få den snabbare, än om myndigheten inte har status som utnämnd brottsbekämpande myndighet. Enligt Tullverkets mening skulle det även strida mot direktivets syfte att vidmakthålla befintliga informationsutbyten vid sidan av den föreskrivna ordningen i direktivet. Mot den bakgrunden är det angeläget att frågan övervägs i det fortsatta lagstiftningsarbetet och att följande därvid beaktas.

Den internationella samverkan har utvecklats sedan rambeslutet från 2006 genomfördes. Mycket talar för att det internationella samarbetet kommer att fortsätta att öka, i takt med den tekniska utvecklingen och EU:s gemensamma mål. Tullverkets brottsbekämpande verksamhet är till sin natur gränsöverskridande och har alltid internationella kopplingar. Myndigheten bedriver därför en omfattande internationell samverkan och utbyter inom ramen för myndighetens uppdrag dagligen information inom EU-direktivets tillämpningsområde. Tullverket är den myndighet som har bäst kompetens och erfarenhet om den gränsöverskridande brottslighet som myndigheten har i uppdrag att bekämpa. Tullverket har därför en sambandsman placerad på polisens nationella enhet som tar fram myndighetens framställningar. Innan framställningarna skickas måste Polismyndigheten i samordnande syfte göra en sökning och registrering i polisens internationella register för att koordinera de internationella ärendena. Enligt Tullverkets bedömning borde Tullverket ha mandat att göra dessa administrativa åtgärder. Det internationella informationsutbytet skulle på sikt öka inom myndighetens ansvarsområde, om ordningen för informationsutbytet förenklades jämfört med nuvarande rutin. Det skulle i sig bidra till förbättrad internationell samverkan och i förlängningen ge en stärkt svensk brottsbekämpning. Enligt Tullverket finns det därför skäl för att i den fortsatta beredningen av förslagen analysera och föreslå att Tullverket ska pekats ut som en utnämnd brottsbekämpande myndighet. Det skulle ge myndigheterna större möjlighet att nyttja den flexibilitet i informationsutbytet som direktivet medger och syftar till att tillgodose. Det skulle även avlasta den svenska nationella kontaktpunkten. Tullverket kan inte se några nackdelar med att myndigheten utses till en utnämnd brottsbekämpande myndighet. Ett sådant utpekande innebär att det finns behov av att reglera vad som ska gälla för kopior när en utnämnd brottsbekämpande myndighet skickar en begäran om information till en kontaktpunkt i en annan medlemsstat (jfr artikel 4 informationsutbytesdirektivet och s. 77 sista stycket i promemorian). En bestämmelse om detta bör läggas till i förordningen (2017:504) om internationellt polisiärt samarbete (FIPS). Se även följande avsnitt om känsliga underrättelseoperationer.

Om Tullverket utses till utnämnd brottsbekämpande myndighet finns även behov av att medge Tullverket åtkomst till Polismyndighetens internationella register. Sådan åtkomst behövs för att kunna säkerställa den nationella samordningen inför svenska framställningar (se avsnitt 5.10.2 där bedömningen görs att några ändringar inte behövs). Enligt uppgift från Polismyndigheten kräver det en författningsändring i förordningen (2018:1942) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.

Vägransgrund för att skydda underrättelseverksamhet (avsnitt 5.5.5)

Enligt gällande förordning (2008:1396) om förenklat uppgiftsutbyte mellan brottsbekämpande myndigheter i Europeiska unionen får uppgifter inte lämnas ut om det finns sakliga skäl att anta att ett utlämnande kan äventyra resultatet av en pågående brottsutredning eller underrättelseverksamhet (5 §). Denna begränsning av skyldigheten att lämna uppgifter återfinns inte uttryckligen som en vägransgrund enligt informationsutbytesdirektivet (jfr artikel 6). Tullverket anser dock att det finns skäl att överväga om en sådan vägransgrund kan regleras även i förordningen om internationellt polisiärt samarbete (FIPS) för de behöriga brottsbekämpande myndigheternas del. En sådan reglering skulle tydliggöra att information inte behöver lämnas ut i fall känsliga underrättelseärenden behöver skyddas från insyn.

Utformningen av bestämmelserna (avsnitten 5.7, 5.10.1 och 5.5.4)

En upplysningsbestämmelse om användningsbegränsningar bör finnas kvar (5.7)

I promemorian (s. 74) anges att bl.a. användningsbegränsningen i 4 kap. 2 § lagen (2000:1219) om internationellt tullsamarbete (LITS) är tillämplig på sådant informationsutbyte som regleras i direktivet. Enligt promemorian behöver dock inte nuvarande upplysningsbestämmelse i förordningen om förenklat uppgiftsutbyte mellan brottsbekämpande myndigheter i Europeiska unionen om användarbegränsningar enligt LITS föras över till FIPS. Tullverket saknar en tydlig motivering till bedömningen i promemorian. Den nya regleringen kommer nu att placeras i en ny kontext, som i första hand har en tydlig koppling till lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete. Mot den bakgrunden anser Tullverket att det bör övervägas om det även fortsättningsvis ska finnas en upplysningsbestämmelse som tydliggör att det finns bestämmelser om skyldighet för en myndighet att följa villkor som begränsar möjligheten att utnyttja en uppgift i lagen om internationellt tullsamarbete.

Sekretessfrågor behöver klargöras (5.10.1 och 5.5.4)

Tullverket uppfattar bedömningen på s. 79 i promemorian som att 6 och 8 §§ i promemorians förslag inte är avsedda att vara sekretessbrytande bestämmelser. Inte heller bestämmelserna i förordningen om förenklat uppgiftsutbyte mellan brottsbekämpande myndigheter i Europeiska unionen ger stöd för att lämna ut uppgifter som omfattas av sekretess till brottsbekämpande myndigheter inom EU.² Tullverket anser att bestämmelserna, såsom de är utformade i 10 kap. FIPS om tillhandahållande av information efter begäran och tillhandahållande på eget initiativ, kan uppfattas vara sekretessbrytande. De föreslagna bestämmelserna har visserligen liknande formuleringar som i förordningen om förenklat uppgiftsutbyte mellan brottsbekämpande myndigheter i Europeiska unionen

² Jfr Skatteverket som behörig brottsbekämpande myndighet vid förenklat uppgiftsutbyte inom EU Fi 2021/03629 s. 32 f. och Ds 2008:72 s. 56 f.

men genom att de nu placeras i en ny kontext är det inte längre tydligt att de enbart reglerar sättet för informationsutbytet.

Vidare anges på s. 63 i promemorian att bestämmelsen, som reglerar att information om andra brott än allvarliga brott får lämnas ut (8 § andra stycket i promemorians förslag), innebär att myndigheterna får ett enklare och tydligare stöd för att lämna ut information som omfattas av sekretess. Samtidigt anges att det i dag i varje enskilt fall måste göras en bedömning av om ett utlämnande skulle ha fått ske till en svensk myndighet i motsvarande fall och om utlämnandet är förenligt med svenska intressen (se bl.a. 8 kap. 3 § OSL). Dessa uttalanden bidrar till att det blir otydligt om bestämmelsen är avsedd att utgöra en sekretessbrytande bestämmelse eller inte. Enligt Tullverkets mening bör sekretessfrågorna klargöras i det fortsatta beredningsarbetet. Avsikten med bestämmelserna kan tydligare återspeglas genom att till exempel i en rubrik ange att det enbart är fråga om reglering av formen för uppgiftsutbytet.

Konsekvenser för Tullverket

Tullverket bedömer att förslagen innebär att ett likvärdigt informationsutbyte som Tullverket bedriver i dag för att förebygga, upptäcka och utreda brott kan fortsätta. Det föreslagna genomförandet av direktivet bedöms däremot inte i sig öka den internationella samverkan inom EU för Tullverkets del.

Om Tullverket blir utnämnd brottsbekämpande myndighet bedöms det på sikt bidra till att informationsutbytet ökar. Det kan på sikt i sig medföra att myndigheten kan behöva omfördela sina resurser. Detta bedöms kunna ske inom ram.

Ärendets handläggning

I detta ärende har generaltulldirektören Johan Norrman beslutat. Föredragande har varit verksjuristerna Malin Lundberg och Chatarina Nilsson. I den slutliga handläggningen har även vikarierande överdirektören Bodil Taylor och rättschefen Kerstin Bynander deltagit.

TULLVERKET

Johan Norrman

Kopia till:

Finansdepartementet, S3

Tullverket

Verksledningsstaben

Kommunikationsavdelningen

Tullkriminalavdelningen och Underrättelseavdelningen